

Sygnatura akt XVIII C 600/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 2 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Ławrynowicz

Protokolant: st.sekr. sąd. Karolina Jeżewska

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2017 r. w Poznaniu na rozprawie

sprawy z powództwa

Z. S. i H. S.

przeciwko

K. S.

o złożenie oświadczenia woli

1. zobowiązuje pozwanego K. S. do złożenia oświadczenia woli o treści:

„Ja K. S., w związku z odwołaniem przez Z. i H. S. darowizny dokonanej na moją rzecz na podstawie umowy z dnia 14 lipca 2011 r. w S., przed notariuszem L. J., rep. A Nr 3190/2011, oświadczam, że przenoszę nieodpłatnie na rzecz Z. i H. S. własność zabudowanego gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości R., składającego się z działek (...) o obszarze 11.5365 ha, objętych księgą wieczystą numer (...) oraz działek (...) o obszarze 2.100 ha, objętych księgą wieczystą numer (...) wraz z inwentarzem żywym i martwym oraz pojazdami rolniczymi zarejestrowanymi tj. ciągnikiem U. C 360, nr rejestracyjny (...), ciągnikiem (...) 82, nr rejestracyjny (...) i przyczepą Autosan D-47, nr rejestracyjny (...)”

– na co powodowie wyrażają zgodę;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów 26.817 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 10.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/-/ SSO Magdalena Ławrynowicz

Sygnatura akt XVIII C 600/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 21 kwietnia 2017 r. powodowie Z. S. i H. S. wnieśli o zobowiązanie pozwanego K. S. do złożenia oświadczenia woli o następującej treści: „w związku z odwołaniem przez Z. i H. S. darowizny dokonanej na moją rzecz na podstawie umowy zawartej dnia 14 lipca 2011 r. w S. przed notariuszem L. J. (rep. A Nr 3190/2011) oświadczam, iż przenoszę nieodpłatnie na rzecz Z. i H. S. własność zabudowanego gospodarstwa rolnego, położonego w miejscowości R. składającego się z działek (...) o obszarze 11,5365 ha objętych księgą wieczystą KW (...) oraz działek (...) o obszarze 2,1000 ha objętych księgą wieczystą KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Słupcy wraz z inwentarzem żywym i martwym oraz pojazdami rolniczymi zarejestrowanymi tj. ciągnikiem (...), nr rej. (...), ciągnikiem (...) 82 nr rej.

(...), przyczepą (...) nr rej. (...) a powodowie na powyższe wyrażają zgodę” oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że na podstawie umowy zawartej dnia 14 lipca 2011 r. w S. przed notariuszem L. J. (rep. A Nr 3190/2011), dokonali na rzecz pozwanego darowizny własności zabudowanego gospodarstwa rolnego, położonego w miejscowości R. składającego się z działek (...) o obszarze 11,5365 ha objętych księgą wieczystą KW (...) oraz działek (...) o obszarze 2,1000 ha objętych księgą wieczystą KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Słupcy wraz z inwentarzem żywym i martwym oraz pojazdami rolniczymi zarejestrowanymi tj. ciągnikiem (...), nr rej. (...), ciągnikiem (...) 82 nr rej. (...), przyczepą (...) nr rej. (...). Powodowie wyjaśnili, że pozwany od dłuższego czasu zachowuje się w stosunku do nich w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, wszczynając awantury pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych, od których od wielu lat jest uzależniony, w trakcie których ubliżał powodom i groził wyrzuceniem z zajmowanego wspólnie domu. Nadto pozwany kierował wobec powodów także groźby pozbawienia ich życia, jak też zaniedbywał notorycznie pracę w gospodarstwie rolnym. Wobec tych okoliczności, ostatecznie pismem z dnia 06 lutego 2017 r. powodowie odwołali darowiznę dokonaną uprzednio na rzecz powoda. Po tym fakcie negatywne zachowanie pozwanego przybrało na sile doprowadzając do zatrzymania pozwanego, wobec dopuszczenia się przez niego względem powodów gróźb karalnych z użyciem siekiery.

W piśmie procesowym z dnia 6 sierpnia 2017 r. pozwany nie wyraził zgody na przeniesienie na własność powodów darowanego mu zabudowanego gospodarstwa rolnego. W piśmie tym pozwany wskazał, że o braku zgody informował także pełnomocnika powodów, w związku z doręczonym mu oświadczeniem o odwołaniu darowizny z dnia 6 lutego 2017 r.

Pismem z dnia 6 grudnia 2017 r. pozwany reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika złożył odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany podniósł, że z treści zawartej pomiędzy stronami umowy darowizny z dnia 14 lipca 2011 r. wynika, że została ona zawarta w trybie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, tym samym jest to umowa z następcą, a nie umowa darowizny w rozumieniu Kodeksu cywilnego. Tym samym w ocenie pozwanego, wobec dokonania darowizny w okresie kiedy pozwany pozostawał w związku małżeńskim gdzie obowiązywał ustrój ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej, darowane pozwanemu gospodarstwo rolne weszło w skład majątku wspólnego małżonków. Pozwany wyjaśnił przy tym, że co prawda wyrokiem z dnia 20 maja 2015 r. Sąd Okręgowy w Koninie orzekł separację w małżeństwie pozwanego, jednak do dnia odpowiedzi na pozew nie dokonano podziału majątku wspólnego. Pozwany podniósł także, iż pomimo zawartej umowy darowizny, powodowie w pełni korzystali z gospodarstwa rolnego oraz ze środków finansowych samego pozwanego. W ocenie pozwanego, jego działalność nie było nakierowane na powodów lecz było wynikiem funkcjonowania pod wpływem środków odurzających. Nadto pozwany zakwestionował zachowanie przez powodów terminu na odwołanie dokonanej darowizny wskazując, że pozwany dopuścił się czynów zakwalifikowanych jako rażąca niewdzięczność od miesiąca września 2014 r., stąd też odwołanie darowizny winno mieć miejsce najpóźniej w październiku 2015 r.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2017 r. Sąd udzielił powodom zabezpieczenia poprzez wpisanie ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu w dziale III księgi wieczystej numer (...) prowadzonej dla nieruchomości położonej w miejscowości R., w skład której wchodzi m.in. działki o numerach geodezyjnych (...) oraz w dziale III księgi wieczystej numer (...) prowadzonej dla nieruchomości położonej w miejscowości R., w skład której wchodzi działki o numerach geodezyjnych (...) (k. 62-65).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Umową darowizny z dnia 14 lipca 2011 r. rep. A Nr 3190/2011 zawartą przed notariuszem L. J., powodowie H. S. oraz Z. S. w celu zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej darowali pozwanemu K. S. do jego majątku osobistego własności nieruchomości rolnej zabudowanej położonej w miejscowości R., gmina W., geodezyjnie

oznaczonej nr (...) o obszarze 11,5365 ha objętej księgą wieczystą Kw nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Słupcy Wydział Ksiąg Wieczystych oraz własności nieruchomości rolnej niezabudowanej, położonej w miejscowości R., gmina W., geodezyjnie oznaczonej nr (...) o obszarze 2,1000 ha objętej księgą wieczystą KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Słupcy Wydział Ksiąg Wieczystych wraz z inwentarzem żywym i martwym oraz pojazdy rolnicze rejestrowane tj. ciągnik U. C 360, nr rej. (...), nr podw. (...), rok prod. 1976; ciągnik (...) 82 nr rej. (...), nr podw. (...), rok prod. 1984; przyczepa (...) nr rej. (...), nr podw. (...), rok prod. 1979. Pozwany darowiznę tę przyjął. Na mocy zawartej umowy darowizny pozwany ustanowił na nieruchomości objętej księgą Kw nr (...) na rzecz powodów dożywotnią bezpłatną służebność osobistą polegającą na prawie korzystania z całego budynku mieszkalnego, ogrzanego i oświetlonego, zapewniając im swobodne poruszanie się po całym obejściu przedmiotowej nieruchomości oraz opiekę w chorobie i starości. Inwentarz żywy obejmował; około 150 sztuk trzody chlewnej oraz 3 opasy.

Bezsporne, nadto dowód: umowa darowizny z dnia 14 lipca 2011 r. akt notarialny Nr rep. A 3190/2011 (k. 34 - 38), przesłuchanie powoda H. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 03 października 2017 r. 00:03:59 – 00:20:11 (płyta CD – k. 131).

W chwili zawarcia umowy darowizny pozwany pozostawał w związku małżeńskim, w którym panował ustrój ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej.

Bezsporne, nadto dowód: zeznania świadka A. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 01:03:11 – 01:27:35 (płyta CD – k. 185).

Gospodarstwo rolne zostało darowane pozwanemu w związku z chęcią uzyskania dopłat dla „młodego rolnika” i wymaganym dla tego rodzaju finansowania arealem ziemi o powierzchni 10 ha. Nadto zawarcie umowy darowizny związane było także z zamiarem przejścia przez powodów na emerytury rolnicze. Zgodnie z ustnymi ustaleniami stron przez okres pięciu lat od zawarcia umowy darowizny gospodarstwo rolne prowadzone miało być wspólnie przez powodów i pozwanego. Powodowie bowiem w chwili zawarcia umowy darowizny posiadali na swoim utrzymaniu jedną z córek, która studiowała. Zarówno powodowie, jak i pozwany posiadali odrębny sprzęt rolniczy, jak też własny inwentarz żywy. Pozwany w pomieszczeniach chlewni wchodzących w skład gospodarstwa prowadził produkcję zwierzęcą.

Dowód: przesłuchanie powoda H. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 01:28:36 – 01:46:17 (płyta CD – k. 185), zeznania świadka A. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 01:03:11 – 01:27:35 (płyta CD – k. 185), przesłuchanie pozwanego - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 01:51:01 – 02:00:10 (płyta CD – k. 185), zeznania świadka J. R. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 00:11:13 – 00:19:11 (płyta CD – 185), zeznania świadka K. B. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 00:23:30 – 00:30:16 (płyta CD – k. 185), zeznania świadka B. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 00:34:14 – 00:43:46 (płyta CD – k. 185).

Po zawarciu umowy darowizny prace na gospodarstwie wykonywane były przez powodów oraz pozwanego, który pomagał powodom w pracy dojeżdżając do rodziców z miejscowości położonej nieopodal gospodarstwa, gdzie mieszkał wraz ze swoją żoną i ich wspólnymi dziećmi. W roku 2014 w budynku mieszkalnym posadowionym na darowanej pozwanemu nieruchomości rolnej zamieszkiwali powodowie wraz z dwiema córkami. W marcu 2014 r. pozwany z uwagi na problemy związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków wyprowadził się z domu, w którym zamieszkiwał razem z żoną i dziećmi. Od tego czasu pozwany zamieszkał razem z powodami. W tym okresie pozwany korzystał ze wspólnej kuchni z rodzicami, powódka przygotowywała posiłki także dla pozwanego, jak też sprzątała po nim i prała jego rzeczy. Początkowo powodowie nie mieli świadomości, że pozwany jest osobą uzależnioną. W tym czasie wobec zakończenia studiów przez córkę, która dotąd pozostawała na utrzymaniu powodów oraz jej zamążpójście, powodowie mieli zamiar przekazać pozwanemu realizację wszystkich obowiązków związanych z prowadzeniem gospodarstwa. Z czasem w relacjach powodów i pozwanego zaczęło dochodzić do nieporozumień ze względu na agresywne zachowania pozwanego, których dopuszczał się on wobec powodów będąc pod wpływem

alkoholu i innych środków odurzających. W ich trakcie pozwany w sposób wulgarny odnosił się do powodów, krzycząc na nich i odgrażając się, że spali całe gospodarstwo, bądź też wyrządzi krzywdę samym powodom. Zdarzały się sytuacje, w których powodowie z uwagi na agresję fizyczną pozwanego musieli przed nim uciekać. Zachowania pozwanego doprowadziły do sytuacji, w której powodowie z obawy o swoje zdrowie i życie w nocy zamykali się na klucz. Także w rozmowach z rodzeństwem pozwany odgrażał się, że zabije swoich rodziców. Pozwany krzycząc na powodów groził też, iż sprzeda całe gospodarstwo i wyprowadzi się z rodzinnej miejscowości. Pozwany zaniedbywał też obowiązki związane z prowadzeniem gospodarstwa, co doprowadzało do sytuacji, w której prace te wykonywane były wyłącznie przez powodów. Na sugestie powodów dotyczące konieczności pomocy w prowadzeniu gospodarstwa, w tym przede wszystkim z uwagi na konieczność utrzymania inwentarza żywego, pozwany reagował w sposób agresywny, używając przy tym wulgarnych słów. Z uwagi na agresywne i nieprzewidywalne zachowania pozwanego, powodowie z obawy o swoje zdrowie i życie niejednokrotnie zmuszeni byli wzywać na interwencję funkcjonariuszy Policji.

Dowód: przesłuchanie powoda H. S. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 03 października 2017 r. 00:03:59 – 00:20:11 (płyta CD – k. 131), przesłuchanie powódki Z. S. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 03 października 2017 r. 00:21:06 – 00:23:50 (płyta CD – k. 131), przesłuchanie pozwanego – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 03 października 2017 r. 00:23:55 – 00:37:18 (płyta CD – k. 131), zeznania świadka J. R. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 00:11:13 – 00:19:11 (płyta CD – k. 185), zeznania świadka K. B. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 00:23:30 – 00:30:16 (płyta CD – k. 185), zeznania świadka B. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 00:34:14 – 00:43:46 (płyta CD – k. 185), zeznania świadka A. Z. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 00:47:30 – 00:57:05 (płyta CD – k. 185), przesłuchanie świadka A. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 01:03:11 – 01:27:35 (płyta CD – k. 185).

Pozwany kilkakrotnie hospitalizowany był w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych (...) na Oddziale Psychiatrycznym celem podjęcia leczenia w związku z uzależnieniem od substancji psychoaktywnych. Pozwany umieszczany był w tej placówce także w konsekwencji interwencji funkcjonariuszy Policji w domu powodów. Pozwany poddany był leczeniu stacjonarnemu w okresach: od 11 do 23 lipca 2014 r., od 06 do 12 września 2014 r., od 27 września do 05 listopada 2014 r., od 20 do 29 grudnia 2014 r., od 11 do 26 marca 2015 r., od 09 do 28 kwietnia 2015 r., od 07 do 18 sierpnia 2015 r., od 05 listopada 2015 r. do 16 stycznia 2016 r. Zdarzały się też sytuacje, w których pozwany z uwagi na zażycie środków psychoaktywnych przewożony był karetką pogotowia na szpitalny oddział ratunkowy.

Dowód: karty informacyjne leczenia szpitalnego (k. 17 – 21, 24, 27 – 28), karta informacyjna – szpitalny oddział ratunkowy (k. 22 i 25), przesłuchanie powoda H. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 03 października 2017 r. 00:03:59 – 00:20:11 (płyta CD – k. 131), przesłuchanie pozwanego - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 03 października 2017 r. 00:23:55 – 00:37:18 (płyta CD – k. 131), zeznania świadka A. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 01:03:11 – 01:27:35 (płyta CD – k. 185).

Wyrokiem z dnia 20 maja 2015 r. Sąd Okręgowy w Koninie orzekł separację w małżeństwie pozwanego.

Dowód: wyrok Sądu Okręgowego w Koninie z dnia 20 maja 2015 r. I C 140/15 (k. 151 – 151v).

Pozwany pomimo uprzednich ustnych ustaleń stron nadal nie wykonywał obowiązków związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Przez cały miesiąc styczeń 2017 r. pozwany nie pomagał powodom w pracy w gospodarstwie, przebywając w swoim pokoju w domu powodów i obserwując przez okno jak powodowie pracują. Sami powodowie w tym czasie unikali kontaktu z pozwanym, który był wobec nich agresywny, wulgarny i odgrażał się, że pozabija powodów. Taka postawa pozwanego zmuszała powodów do samodzielnej pracy w gospodarstwie.

Powodowie pomimo konfliktów z pozwanym podejmowali z nim rozmowy dotyczące jego uzależnienia i konieczności leczenia, zabiegali też o to by pozwany poddawał się leczeniu. Powodowie wspierając pozwanego w walce z uzależnieniem w okresach jego pobytu w szpitalu wykonywali wszystkie prace związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego we własnym zakresie. Prowadząc gospodarstwo powodowie dysponowali środkami

zgrupowanymi na koncu bankowym pozwanego, płacąc z niego zobowiązania wynikające z prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Dowód: przesłuchanie pozwanego - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 03 października 2017 r. 00:23:55 – 00:37:18 (płyta CD – k. 131), zeznania świadka J. R. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 00:11:13 – 00:19:11 (płyta CD – k. 185), zeznania świadka K. B. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 00:23:30 – 00:30:16 (płyta CD – k. 185), zeznania świadka B. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 00:34:14 – 00:43:46 (płyta CD – k. 185).

Pismem z dnia 6 lutego 2017 r. powodowie działając przez pełnomocnika odwołali darowiznę dokonaną na rzecz pozwanego na podstawie umowy darowizny z dnia 14 lipca 2011 r. w związku z aktami rażącej niewdzięczności, jakich się względem nich dopuścił. W piśmie tym powodowie wyznaczili pozwanemu 7 dniowy termin na kontakt z pełnomocnikiem powodów celem przeniesienia na rzecz powodów prawa własności darowanego uprzednio pozwanemu gospodarstwa rolnego. Przedmiotowe oświadczenie zostało skutecznie doręczone pozwanemu w dniu 15 lutego 2017 r.

Bezsporne, nadto dowód: pismo z dnia 06 lutego 2017 r. wraz z dokumentem zwrotnego potwierdzenia odbioru (k. 39 – 41).

Dnia 13 marca 2017 r. pozwany będąc pod wpływem alkoholu wszczął awanturę, w trakcie której groził powodom, że pozbawi ich życia poprzez użycie siekiery lub podpalenie zamieszkiwanej wspólnie z nimi posesji. W związku z takim zachowaniem pozwanego, powodowie zgłosili konieczność interwencji funkcjonariuszy policji. Tego samego dnia powód H. S. zgłosił zawiadomienie o popełnieniu przez pozwanego przestępstwa, w następstwie którego w dniu 14 marca 2017 r. pozwany został zatrzymany. Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Słupcy z dnia 16 marca 2017 r. wobec pozwanego zastosowano tymczasowe aresztowanie na okres trzech miesięcy.

Dowód: akta sprawy II K 174/17 – notatka urzędowa z dnia 13 marca 2017 r., protokół przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie z dnia 13 marca 2017 r., postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania z dnia 16 marca 2017 r. (k. 42), przesłuchanie powoda H. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 03 października 2017 r. 00:03:59 – 00:20:11 (płyta CD – k. 131).

W związku z zatrzymaniem pozwanego od miesiąca marca 2017 r. powodowie z dochodów z gospodarstwa uiszczają na rzecz żony pozwanego kwotę 2.000 zł tytułem alimentów zasądzonych na rzecz małoletnich dzieci w sprawie o separację małżonków.

Dowód: zeznania świadka A. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 01:03:11 – 01:27:35 (płyta CD – k. 185).

Prawomocnym wyrokiem z dnia 24 października 2017 r. pozwany został uznany winnym popełnienia przestępstwa polegającego na tym, że w okresie od miesiąca września 2014 r. do dnia 13 marca 2017 r. znęcał się psychicznie nad wspólnie z nim zamieszkującymi osobami najbliższymi tj. matką Z. S. oraz ojcem H. S. w ten sposób, że znajdując się pod wpływem alkoholu lub innych substancji o psychoaktywnym działaniu, od których od wielu lat jest uzależniony wielokrotnie bez żadnego powodu wszczynał awantury, w trakcie których ubliżał pokrzywdzonym słowami wulgarnymi; wielokrotnie dążył do zadania pokrzywdzonym uderzeń rękoma, które tylko ze względu na uchylenie się przez nich od tych ciosów nie naruszyły ich nietykalności cielesnej; celowo hałasując zakłócał im spoczynek nocny; groził pokrzywdzonym wyrzuceniem z zajmowanego wspólnie domu; wielokrotnie kierował wobec nich słownie wzbudzające uzasadnioną obawę spełnienia groźby karalne sprowadzające się do zapowiedzi pozbawienia ich życia poprzez użycie siekiery lub podpalenia zamieszkiwanej wspólnie z nimi posesji, po czym w dniu 13 marca 2017 r. ujawniono w jego pokoju właśnie siekiere. Na mocy tego wyroku pozwany został skazany na karę dwóch lat i czterech miesięcy pozbawienia wolności.

Dowód: wyrok z dnia 24 października 2017 r. w aktach sprawy II K 174/17 - wyrok Sądu Rejonowego w Słupcy II Wydział Karny z dnia 24 października 2017 r.

Powodowie nie widzą możliwości dalszego prowadzenia gospodarstwa przez pozwanego z uwagi na jego uzależnienie i konieczność leczenia, pomimo faktu, że ze względu na wiek nie mają możliwości by samodzielnie wykonywać wszystkie prace związane z prowadzeniem gospodarstwa. Powodami kieruje też obawa przed dotychczasowymi sytuacjami wynikającymi z zachowań pozwanego. Pozwany mimo prawomocnego skazania nie utrzymuje kontaktu z powodami, nie wyraził jakiegokolwiek refleksji, czy skruchy wobec zaistniałej sytuacji osobiście lub za pośrednictwem którejś z siostr, jak też nie przeprosił powodów.

Dowód: przesłuchanie powoda H. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 01:28:36 – 01:46:17 (płyta CD – k. 185), przesłuchanie powódki Z. S. - elektroniczny protokół rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. 01:46:42 – 01:50:15 (płyta CD – k. 185).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zeznań świadków: J. R., K. B., B. S., A. Z., A. S., zeznań powodów Z. S. i H. S., częściowo zeznań pozwanego K. S. oraz na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym w aktach sprawy II K 174/17 Sądu Rejonowego w Słupcy.

Dowodom z dokumentów Sąd dał wiarę w całości. Autentyczność ani prawdziwość dokumentów prywatnych i urzędowych nie była kwestionowana przez żadną ze stron w oparciu o treść art. 232 k.p.c. w zw. z art. 252 k.p.c. i art. 253 k.p.c. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę również nie znalazł podstaw do tego, by uczynić to z urzędu. Żadna ze stron nie zakwestionowała treści kserokopii dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, a to pozwoliło na potraktowanie tych kopii jako dowodów pośrednich istnienia dokumentów o treści im odpowiadającej.

Zeznaniom świadków J. R., K. B., B. S., A. Z., A. S. Sąd dał wiarę w całości. Zeznania świadków były bowiem szczerze, konkretne i spójne, jak też korespondowały ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym w postaci dokumentów oraz ze sobą nawzajem tworząc jedną logiczną całość. Świadkowie potwierdzili zgodnie zawarcie pomiędzy stronami umowy darowizny gospodarstwa, jak też przedstawili okoliczności związane z jego darowaniem. W swoich zeznaniach wskazali na agresywne zachowania pozwanego, których dopuszczał się pod wpływem alkoholu i narkotyków. Wyjaśnili także, że pozwany zaniedbywał obowiązki związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Świadkowie także zgodnie potwierdzili, że gospodarstwo zostało darowane pozwanemu przez powodów do jego majątku osobistego. W swoich zeznaniach świadkowie B. S., A. Z. i A. S. wyjaśniły także, iż powodowie wspierali pozwanego w walce z uzależnieniem.

Zeznaniom powodów H. S. i Z. S. Sąd dał w całości wiarę, albowiem ich zeznania były logiczne, spontaniczne, konsekwentne, spójne z dokumentami zgromadzonymi w niniejszej sprawie oraz z zeznaniami świadków i pozwanego w części w jakiej potwierdzili okoliczności dotyczące zawarcia umowy darowizny, okresu wspólnego zamieszkiwania pozwanego razem z powodami oraz agresywnego, sprzecznego z zasadami współżycia społecznego zachowania pozwanego względem powodów.

Zeznaniom pozwanego K. S. Sąd w zasadniczej części dał wiarę. Jako wiarygodne należało uznać zeznania pozwanego dotyczące przyczyn, dla których strony zawarły umowę darowizny, jak też dokonanych pomiędzy stronami ustaleń co do wspólnego prowadzenia gospodarstwa przez kolejnych pięć lat po zawarciu umowy. Pozwany potwierdził też fakt, że darowizna została dokonana do jego majątku osobistego. Korespondowało także ze zgromadzonym materiałem dowodowym stanowisko pozwanego, że powodowie w zamian za darowiznę niczego od pozwanego nie oczekiwali, chcieli jedynie mieszkać w domu znajdującym się na darowanej nieruchomości. Nie zasługiwały jednak na przymiot wiarygodności zeznania pozwanego jakoby dopiero w marcu 2017 r. kierował pod adresem powodów groźby dotyczące pozbawienia ich życia. Stanowisko pozwanego w tym zakresie nie koresponduje bowiem ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w tym w szczególności wiążącym Sąd na podstawie art. 11 k.p.c. prawomocnym wyrokiem skazującym pozwanego za to, że w okresie od miesiąca września 2014 r. do dnia 13 marca 2017 r. znęcał się psychicznie nad wspólnie z nim zamieszkującymi osobami najbliższymi tj. matką Z. S. oraz ojcem H. S..

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Bezsporne pomiędzy stronami było, że powodowie w dniu 14 lipca 2011 r. dokonali na rzecz pozwanego darowizny zabudowanego gospodarstwa rolnego, położonego w miejscowości R. składającego się z działek (...) o obszarze 11,5365 ha oraz działek (...) o obszarze 2,1000 ha wraz z inwentarzem żywym i martwym oraz pojazdami rolniczymi zarejestrowanymi.

Spór sprowadzał się do ustalenia, czy w związku z otrzymaną darowizną zaistniały przesłanki do jej odwołania z uwagi na rażącą niewdzięczność pozwanego oraz czy zachodzi podstawa do odwołania darowizny w całości czy jedynie w części tj. w stosunku do posiadanego przez pozwanego udziału w majątku wspólnym.

Wobec zarzutów podniesionych przez pełnomocnika pozwanego zadaniem Sądu w pierwszej kolejności była ocena charakteru zawartej pomiędzy stronami w dniu 14 lipca 2011 r. umowy. W ocenie strony pozwanej bowiem umowa ta zawarta została w trybie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, tym samym stanowiąc umowę z następcą, a nie umowę darowizny w rozumieniu Kodeksu cywilnego.

Zagadnienie rodzaju umów, na podstawie których może dojść do wyzbycia się gospodarstwa rolnego było przedmiotem bogatego orzecznictwa sądów powszechnych. W jego świetle wyzbycie się gospodarstwa może nastąpić zarówno na podstawie umów przewidzianych w kodeksie cywilnym, jak i uregulowanych przepisami ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, tj. umowy z następcą lub umowy w celu wykonania umowy z następcą (art. 84 i 85 ustawy). Nadto strony umowy w ramach przysługującej im swobody umów (art. 353¹ k.c.) są uprawnione do wyboru rodzaju umowy prowadzącej do wyzbycia się przez rolnika własności posiadania gospodarstwa (por. np. wyrok SN z dnia 4 lutego 1997 r., III CKN 26/96, LEX nr 29444).

Kontynuacją tej linii jest stanowisko, zgodnie z którym ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników wybór rodzaju umowy prowadzącej do wyzbycia się gospodarstwa rolnego pozostawia stronom tej umowy. Mogą je stanowić umowy określone w tej ustawie jako umowy z następcą (art. 84 i 85) lub przewidziane w k.c. umowy darowizny i dożywocia (tak wyrok SA w Poznaniu z dnia 18 marca 2015 r. I ACa 1217/14, LEX nr 1934484).

Analiza zawartej pomiędzy stronami w dniu 14 lipca 2011 r. umowy, w kontekście powołanych wyżej stanowisk, prowadzi do wniosku, że wolą stron było zawarcie umowy darowizny w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego, a nie umowy uregulowanej przepisami ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Po pierwsze, w jej treści strony wyraźnie przewidziały, że stanowi ona umowę darowizny. W § 3 umowy natomiast zawarto sformułowanie, że powodowie darują pozwanemu własność gospodarstwa rolnego, ten natomiast darowiznę tę przyjmuje. Nie ulega kwestii, że oświadczenia te stanowią essentialia negotii umowy darowizny. Nadto sama umowa spełniając zadość wymaganiom co do formy czynności prawnej przewidzianych w Kodeksie cywilnym zawarta została w formie aktu notarialnego (art. 890 § 2 k.c.). Po drugie, w zawartej umowie strony w żaden sposób nie odwołały się do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zawarty w treści umowy zapis, że powodowie darują pozwanemu własność gospodarstwa rolnego w celu zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej nie przesądza o charakterze tej umowy jako zawartej na podstawie tej ustawy. Sformułowanie to jest w pełni uzasadnione w świetle ustalonej w sprawie okoliczności faktycznej, że powodowie w związku z darowaniem pozwanemu gospodarstwa rolnego nabyli uprawnienie do wypłaty na ich rzecz emerytur rolniczych. Zgodnie bowiem z art. 28 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U.2017.2336 j.t.), wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą. Z kolei zgodnie z art. 28 ust. 4 powołanej ustawy, uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego (...). Powyższe jednak nie zmienia charakteru zawartej pomiędzy stronami umowy jako umowy darowizny w świetle Kodeksu cywilnego. Nie ulega bowiem wątpliwości, wobec jednoznacznej treści tej umowy z dnia 14 lipca 2011 r. oraz jej formy, że strony

w celu zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej przez powodów wybrały umowę darowizny, a nie umowę z następcą prawnym w rozumieniu art. 84 i 85 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Po trzecie wreszcie, z faktu, że umowa została zawarta w obecności notariusza można domniemywać, że jej nazwa (Umowa darowizny) nie jest przypadkowa i została zweryfikowana przez notariusza przed którym czynność była dokonywana. Należy bowiem założyć, że gdyby umowa była umową z następcą prawnym w trybie art. 84 i 85 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników to tak zostałaby przez notariusza zatyłowana.

Powyższe koresponduje ze stanowiskiem orzecznictwa, zgodnie z którym „Przeniesienie własności gospodarstwa w celu uzyskania przez rolnika przewidzianych ustawą świadczeń emerytalnych może nastąpić bądź na podstawie umów uregulowanych w Kodeksie cywilnym, bądź na podstawie odrębnego typu umowy nazwanej, a określonej w ustawie w art. 84 i 85 k.c. jako umowa z następcą i umowa w celu wykonania umowy z następcą (przenosząca własność gospodarstwa rolnego na następcę).” (wyrok SN z dnia 19 lutego 1997 r., III CKN 9/97 LEX nr 50765).

W konsekwencji powyższego ustalenia, nie mógł się ostać także podniesiony przez stronę pozwaną argument, że wobec wyzbycia się gospodarstwa rolnego na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, gospodarstwo to weszło do majątku wspólnego pozwanego i jego żony. Nie ulega wątpliwości, że na dzień zawarcia umowy darowizny, tj. 14 lipca 2011 r. w małżeństwie pozwanego obowiązywał ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej. W aspekcie jednak wybranego przez strony rodzaju umowy, na podstawie której doszło do wyzbycia się gospodarstwa przez powodów, tj. darowizny w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego, w niniejszej sprawie stanowisko, że stanowi ono majątek wspólny pozwanego i jego żony nie zasługiwało na uwzględnienie. Zgodnie z art. 33 pkt 2) kodeksu rodzinnego i opiekuńczego do majątku osobistego każdego z małżonków należą przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił. W treści umowy darowizny z dnia 14 lipca 2011 r. w § 3 zawarty został jednoznaczny zapis, że powodowie darują pozwanemu własność gospodarstwa rolnego do jego majątku osobistego. Tym samym już z treści samej umowy wynika, że wolą powodów było by przedmiot darowizny należał do majątku osobistego pozwanego. Okoliczność ta została także potwierdzona w toku postępowania zeznaniami powołanych w sprawie świadków, jak też samych stron. Zeznające w sprawie siostry pozwanego zgodnie wskazywały, że powodowie darowali gospodarstwo wyłącznie pozwanemu. Fakt ten w swoich zeznaniach potwierdziła także żona pozwanego, która wyjaśniła, że „Gospodarstwo to było darowane tylko mężowi, tak było na zapisie. Wg mnie teściowie darowali to tylko mężowi skoro mąż był sam przy zapisie.” oraz sam pozwany, który zeznał, że darowizna dokonana została na niego. W konsekwencji powyższego, jako niemające znaczenia dla niniejszej sprawy należało uznać wywody strony pozwanej dotyczące orzeczonej pomiędzy pozwanym i jego żoną separacji oraz braku podziału ich majątku wspólnego. W świetle dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych, nie budziło bowiem wątpliwości Sądu, że powodowie mocą zawartej umowy darowizny wyzbyli się gospodarstwa rolnego wyłącznie na rzecz pozwanego i weszło ono w skład jego majątku osobistego.

Wobec powyższych ustaleń rzeczą Sądu było zbadanie czy w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy zaistniały przesłanki uzasadniające odwołanie darowizny dokonanej na rzecz pozwanego wobec jego rażącej niewdzięczności.

Powodowie swoje roszczenie wywodzili z treści art. 898 § 1 k.c. w zw. z art. 64 k.c. Zgodnie z art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

Jak stanowi § 2 w/w artykułu, zwrot przedmiotu odwołanej darowizny powinien nastąpić stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Od chwili zdarzenia uzasadniającego odwołanie, obdarowany ponosi odpowiedzialność na równi z bezpodstawnie wzbogaconym, który powinien się liczyć z obowiązkiem zwrotu. Zgodnie zaś z treścią art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Z kolei zgodnie z art. 64 k.c. prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek danej osoby do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, zastępuje to oświadczenie.

Rażąca niewdzięczność obdarowanego wobec darczyńcy upoważnia go do odwołania umowy darowizny. Prawo to przysługuje obdarowanemu zarówno w odniesieniu do umów wykonanych, jak i niewykonanych. Zauważyć trzeba, że tylko zachowanie obdarowanego noszące znamiona opisane w przepisie doprowadza do wzruszenia stosunku prawnego. Odwołanie darowizny z powodu rażącej niewdzięczności jest określane mianem swoistej „kary cywilnej”, stanowiąc przejaw najszerzej pojętej odpowiedzialności za własne działanie (J. Dąbrowa, Wina jako przesłanka odpowiedzialności cywilnej, Wrocław 1968, s. 22).

Uprawnienie do odwołania darowizny jest uzależnione od dopuszczenia się rażącej niewdzięczności obdarowanego wobec darczyńcy. Zachowanie obdarowanego musi dotyczyć zasadniczo bezpośrednio darczyńcy. Cechy rażącej niewdzięczności mogą mieć także inne zachowania wysoce nieprzyjazne, kierowane do osoby bliskiej darczyńcy, z tym jednak zastrzeżeniem, że obdarowany, kierując swoje zachowanie wobec osoby bliskiej, zamierza oddziaływać bezpośrednio na darczyńcę (wyrok SN z dnia 26 lipca 2000 r., I CKN 919/98, LEX nr 50820).

Pod pojęcie rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu (nieczynieniu) skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które, oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Wchodzi tutaj w grę przede wszystkim popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub czci albo przeciwko majątkowi darczyńcy oraz o naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych, w tym również rodzinnych, łączących go z darczyńcą, oraz obowiązku wdzięczności (wyrok SN z dnia 7 maja 2003 r., IV CKN 115/01, LEX nr 137593; wyrok SN z dnia 15 czerwca 2010 r., II CSK 68/10, LEX nr 852539). Rażącą niewdzięczność musi cechować znaczne nasilenie złej woli skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy szkody majątkowej. Czynami o rażącej niewdzięczności są: odmówienie pomocy w chorobie, odmowa pomocy osobom starszym, rozpowszechnianie uwłaczających informacji o darczyńcy, pobicia czy ciężkie znieważenia (B. Burian, Odwołanie darowizny jako sankcja rażącej niewdzięczności (w:) Prace cywilistyczne, Acta UWr, Prace Cywilistyczne, pod red. E. Gniewka (tom poświęcony pamięci Profesor Janiny Dąbrowy), Wrocław 1994, s. 13; zob. też wyrok SN z dnia 17 listopada 2011 r., IV CSK 113/11, LEX nr 1111009).

Znamion rażącej niewdzięczności nie wyczerpują nie tylko czyny nieumyślne obdarowanego, lecz także drobne czyny umyślne, jeżeli nie wykraczają one poza zwykłe konflikty rodzinne w określonym środowisku (wyrok SA w Szczecinie z dnia 14 kwietnia 2005 r., I ACa 60/05, OSA 2006, z. 10, poz. 35). W podobny sposób należy potraktować incydentalne sprzeczki, zwłaszcza sprowokowane (wyrok SA w Warszawie z dnia 22 listopada 2005 r., VI ACa 527/05, Rejent 2005, nr 11, s. 156). Kwalifikację taką uzasadnia również wyrządzenie krzywdy czy przykrości, postępowanie w sposób niezamierzony w uniesieniu czy rozdrażnieniu. Nie uzasadnia odwołania darowizny dopuszczenie się przez obdarowanego takich czynów, które w danych okolicznościach czy warunkach nie wykraczały poza zwykłe przypadki życiowych konfliktów (wyrok SN z dnia 7 maja 1997 r., I CKN 117/97, LEX nr 137781).

W judykaturze wskazuje się, że uprawnienie darczyńcy na podstawie którego może on odwołać darowiznę należy traktować jako wyjątkowe, a zakres jego stosowania nie może opierać się na wykładni rozszerzającej przesłanek normatywnych skutecznego sięgnięcia po nie. Musi ono zostać ograniczone tylko do tych zupełnie wyjątkowych przypadków, które ze względu na szczególnie naganne zachowanie obdarowanego każą dać prymat interesowi darczyńcy nie tylko nad interesem niewdzięcznego w sposób rażący obdarowanego, ale także nad zasadą stabilności stosunków prawnorzeczowych, kształtowanych w założeniu w sposób trwały, zawartą i wykonaną między stronami umową (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 9 września 2016 r., I ACa 552/16, LEX nr 2137113).

Zgodnie zaś z art. 900 k.c. odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że powodowie wykazali, iż pozwany okazał rażącą niewdzięczność wobec nich po dokonaniu na jego rzecz darowizny gospodarstwa rolnego. Należy przy tym podkreślić, że Sąd ogranicza się do badania, czy zaszły okoliczności wskazane przez darczyńcę w pisemnym oświadczeniu, o jakim mowa w art. 900 k.c. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 21 stycznia 2016 r., I ACa 800/15, LEX nr 2041896).

Z ustaleń poczynionych w sprawie wynika, że pozwany w pierwszych latach po uczynieniu na jego rzecz darowizny starał się wywiązywać z przyjętych na siebie obowiązków. Zgodnie z dokonanyymi przez strony ustaleniami pozwany pomagał powodom w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. W tym celu dojeżdżał do powodów ze swojego domu rodzinnego, w którym mieszkał z żoną i trójką dzieci. Sytuacja ta jednak uległa zmianie w marcu 2014 r. kiedy pozwany wyprowadził się z domu, w którym mieszkał wraz z żoną i zamieszkał w domu swoich rodziców położonym na darowanej mu nieruchomości gruntowej. W początkowym okresie relacje pozwanego z powodami były prawidłowe, pozwany korzystał z pomocy rodziców, którzy zapewniali mu dostęp do wspólnej kuchni, dbali o porządek w domu; powódka prała też odzież dla pozwanego. Stopniowo jednak pomiędzy stronami zaczęło dochodzić do licznych nieporozumień i konfliktów, których przyczyną było agresywne i wulgarnie zachowania pozwanego względem powodów. Zachowań tych pozwany dopuszczał się będąc pod wpływem alkoholu i innych środków odurzających. W tym też okresie powodowie dowiedzieli się o uzależnieniu pozwanego od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. W trakcie awantur pozwany krzyczał na powodów i odgrażał się, że spali całe gospodarstwo, bądź też wyrządzi krzywdę samym powodom. Pozwany podejmował też próby stosowania względem powodów przemocy fizycznej, powodom jednak udawało się skutecznie uchylać od ciosów syna. Z uwagi na agresywne zachowania pozwanego powodowie z obawy o swoje zdrowie i życie w nocy zamykali się na klucz. Pozwany krzyżąc na powodów groził też, iż sprzeda całe gospodarstwo i wyprowadzi się z rodzinnej miejscowości. Także w trakcie rozmów z rodzeństwem pozwany odgrażał się, że zabije swoich rodziców. Awantury wszczynane przez pozwanego niejednokrotnie wymagały interwencji Policji wzywanej przez powodów. Pozwany odmawiał także pomocy powodom w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Kiedy powodowie zwracali się do niego z prośbą o pomoc pozwany reagował w sposób agresywny i wulgarny, co doprowadziło do sytuacji, że powodowie z obawy o własne zdrowie i życie unikali kontaktu z pozwanym. W konsekwencji powodowie zmuszeni byli wykonywać wszystkie prace w gospodarstwie we własnym zakresie. W okresie od 2014 r. do 2016 r. pozwany z uwagi na uzależnienie był wielokrotnie hospitalizowany w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych (...) na Oddziale Psychiatrycznym w G.. Także w okresie pobytu powoda w stacjonarnej placówce leczenia powodowie samodzielnie prowadzili gospodarstwo rolne. Pomimo tego powodowie mając świadomość uzależnienia syna, wspierali pozwanego, zachęcając go do podjęcia leczenia. W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że zachowania pozwanego stanowiły akty rażącej niewdzięczności. Okoliczności tej nie zmienia podnoszona przez pozwanego okoliczność, że przyczyną jego negatywnego zachowania względem powodów, były nieporozumienia dotyczące wspólnego prowadzenia gospodarstwa rolnego. Należy mieć bowiem na względzie stanowisko powodów, którzy w toku postępowania wyjaśniali, że pozwany w rzeczywistości w momencie wprowadzenia się do ich domu w 2014 r. nie miał możliwości by samodzielnie prowadzić gospodarstwo rolne, także wobec braku środków finansowych. Twierdzeń tych pozwany w żaden sposób nie zakwestionował. Stąd też nie sposób czynić powodom zarzutu, że podejmowali oni działania we własnym zakresie kierując się potrzebą zapewnienia prawidłowego funkcjonowania gospodarstwa. W tym zakresie zresztą sam pozwany zeznał, że faktycznie cały styczeń 2017 r. nie pracował na gospodarstwie bowiem powód wypłacił z jego konta pieniądze, przyznając jednak w dalszej części zeznań, że pieniądze te powód przeznaczył na zakup zboża.

W judykaturze wskazuje się, że na obdarowanym, w związku z przyjęciem darowizny ciąży moralny obowiązek wdzięczności (wyrok SN z dnia 13 października 2005 r., I CK 112/05, LEX nr 186998). W ocenie Sądu w świetle ustalonych w sprawie okoliczności faktycznych bezspornie pozwany swoją postawą obowiązek ten w sposób rażący naruszał. Oceniając postawę pozwanego w aspekcie rażącej niewdzięczności, należy mieć też na względzie, że powodowie dokonali darowizny na rzecz pozwanego licząc na jego pomoc w gospodarstwie. Bezsporną w niniejszej sprawie pozostawała okoliczność, że strony dokonały ustnych ustaleń, iż przez około 5 lat od zawarcia umowy wspólnie będą prowadzić gospodarstwo. Pozwany miał świadomość, że rodzice ze względu na wiek ostatecznie chcieli utrzymywać się z emerytur rolniczych, a prowadzenie gospodarstwa w całości przekazać pozwanemu. W istocie to swoją postawą pozwany doprowadził do sytuacji, w której powodowie musieli odstąpić od tych planów.

Sąd miał przy tym na względzie, że postawa pozwanego, po odwołaniu darowizny nie uległa zmianie, a wręcz przeciwnie, agresywne zachowania pozwanego przybrały na sile, doprowadzając ostatecznie do jego zatrzymania i prawomocnego skazania wyrokiem karnym na karę pozbawienia wolności za czyn polegający na tym, że w okresie od miesiąca września 2014 r. do dnia 13 marca 2017 r. znęcał się psychicznie nad wspólnie z nim zamieszkującymi

powodami. Zgodnie natomiast z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa Przewidziana art. 898 § 2 k.c. przesłanka niewdzięczności, w stopniu rażącym, ma kwalifikowany charakter, odnoszący się do zachowań, które oceniając rozsądnie, przy uwzględnieniu miernika obiektywnego i subiektywnego, muszą być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę, jak na przykład popełnienie przestępstwa przeciwko życiu lub zdrowiu, czci albo mieniu, ciężkie naruszenie obowiązków rodzinnych, naruszenie godności osobistej ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze. (wyrok SN z dnia 15 czerwca 2010 r., II CSK 68/10, LEX nr 852539). Tym samym nie budzi wątpliwości, że pozwany popełniając przestępstwo przeciwko zdrowiu i życiu powodów dopuścił się względem nich rażącej niewdzięczności.

Dla oceny postawy pozwanego w aspekcie rażącej niewdzięczności nie mają znaczenia podnoszone przez stronę pozwaną argumenty, iż pozwany swoich zachowań względem powodów dopuszczał się zawsze będąc pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających. Za czyny popełnione względem pozwanych pozwany został skazany prawomocnym wyrokiem karnym, a zgodnie z art. 11 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Wiążą przy tym sąd cywilny również ustalenia co do winy pozwanego, a w konsekwencji ustalenia co do tego, że pozwany nie działał w stanie wyłączającym świadome i swobodne zachowania.

Co do wskazanych przez stronę pozwaną przyczyn odwołania darowizny przez powodów jako niewykazane Sąd uznał stanowisko, że u podstaw tego działania leżała chęć powodów do odzyskania własności gospodarstwa rolnego nie tracąc uprawnień do uzyskanej emerytury rolniczej. W świetle bowiem powołanego już wyżej art. 28 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu (...) jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą. Tym samym stanowisko to uznać należało za nieuprawnione i sformułowane jedynie na potrzeby postępowania w sprawie.

Podsumowując tę część wywodów, należy stwierdzić, że powodowie wykazali zaistnienie podstaw do odwołania darowizny ze względu na rażącą niewdzięczność pozwanego.

Pełnomocnik pozwanego podniósł, że wobec ustalenia, iż pozwany dopuścił się czynów zakwalifikowanych jako rażąca niewdzięczność od miesiąca września 2014 r., powodowie winni wnieść o odwołanie darowizny najpóźniej do października 2015 r. Zgodnie z art. 899 § 3 Kodeksu cywilnego darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego. W ocenie Sądu wbrew stanowisku strony pozwanej odwołanie darowizny dokonane zostało z zachowaniem przewidzianych na tę czynność przepisami prawa terminów. Należy mieć bowiem na względzie, że akty niewdzięczności ze strony pozwanego względem powodów miały miejsce nieprzerwanie od września 2014 r. do marca 2017 r. Z kolei odwołanie darowizny miało miejsce w lutym 2017 r. Tym samym powodowie wnieśli o odwołanie darowizny zachowując roczny termin na dokonanie tej czynności. Stąd też zarzut pozwanego w tym zakresie okazał się bezzasadny.

Mając na względzie powyższe ustalenia i rozważania Sąd uznając powództwo za uzasadnione, na podstawie art. 898 § 1 k.c. w zw. z art. 64 k.c., orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwanego jako stronę przegrywającą sprawę w całości. Na kwotę kosztów procesu składa się opłata od pozwu w wysokości 16.000 zł, koszty zastępstwa procesowego w wysokości 10.800 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. Wynagrodzenie pełnomocnika ustalone zostało na podstawie § 2 pkt) 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800). W konsekwencji Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 26.817 zł, w tym 10.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, o czym orzekł w punkcie 2 wyroku.

/-/ SSO Magdalena Ławrynowicz